

ÚVOD

Vieme, že ľudia pracujú iba do určitého veku. Potom odchádzajú do penzie (dôchodku) a na svoje živobytie nedostávajú príjem z práce, ale starobný dôchodok. Pre mladých ľudí znamená dôchodok obvykle niečo, čo je ešte veľmi ďaleko, a teda sa ich ani netýka, výskumy týkajúce sa tejto témy však dokazujú, že to tak nie je. Slovensko čaká o niekoľko rokov zásadný demografický problém – ľudí v dôchodkovom veku bude viac, ako tých pracujúcich. Preto je čoraz dôležitejšie myslieť už v mladom veku na zabezpečenie sa počas dôchodku. Je teda žiaduce, aby sme si na dôchodok začali sporiť čo najskôr, ideálne bezprostredne po tom, ako sa zapojíme do pracovného procesu (obr. 1). Spoliehať sa v oblasti dôchodkov len na štát je idealistické.

Obr. 1 Sporenie na dôchodok

OBSAH

ÚVOD	1
1 DÔCHODKOVÉ POISTENIE	3
1.1 Piliere dôchodkového systému	4
1.1.1 I. pilier dôchodkového systému	5
1.1.2 II. pilier dôchodkového systému	6
1.1.3 III. pilier dôchodkového systému	10
1.2 Žiadosť o dôchodok	11
ZDROJE	13

1 DÔCHODKOVÉ POISTENIE

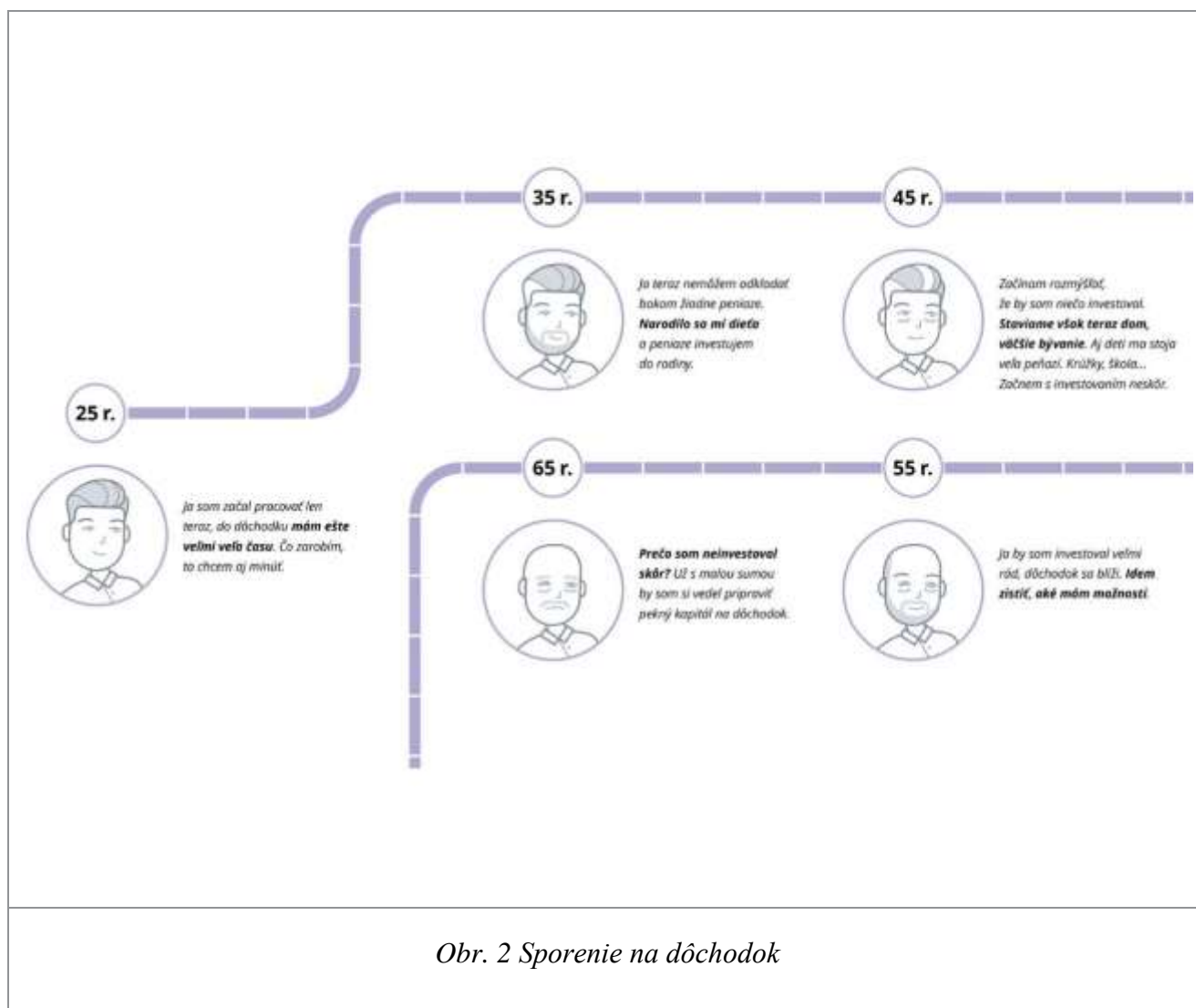
Sociálna poisťovňa vypláca dôchodky z peňazí, ktoré vyberie prostredníctvom odvodov. No v budúcnosti by tento systém nefungoval, nakoľko je čím ďalej viac starších ľudí a menej pracujúcich a peniaze vybrané z odvodov by nestačili na výplatu dôchodcov. Preto bola 1.1. 2005 spustená dôchodková reforma, ktorá zaviedla tzv. druhý pilier, ktorý spočíva v rozdelení odvodov. Časť odvodov putuje do Sociálnej poisťovne (sú z nej vyplácané dôchodky) a časť na účet poistencov v dôchodkovej správcovskej spoločnosti. Ľudia, ktorí sa rozhodli vstúpiť do druhého piliera, neplatia nič navyše. Len ich odvody sa prerozdedia v prospech prvého piliera (Sociálna poisťovňa) a druhého piliera (Dôchodková správcovská spoločnosť). Okrem toho existuje tretí dôchodkový pilier, ktorý je dobrovoľný a spočíva v pravidelnom sporení na obdobie dôchodku.

V dnešnej dobe predstavujú odvody na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu zamestnanca. V roku 2023 sa tieto 18-percentné povinné odvody pre sporiteľov v druhom pilieri rozdeľujú tak, že 12,5 percenta z hrubej mzdy zamestnanca ostáva v Sociálnej poisťovni a 5,5 percenta z hrubej mzdy zamestnanca putuje na súkromný účet sporiteľa v dôchodkovej správcovskej spoločnosti (DSS). V rokoch 2023 – 2024 bude výška príspevku do druhého piliera 5,5 percenta hrubej mzdy, v rokoch 2025 – 2026 to bude 5,75 percenta a od roku 2027 budú príspevky 6 percent.

Slovensko čakajú v najbližších rokoch výrazné demografické zmeny. V súčasnosti sa rodí oveľa menej detí ako v minulosti, čo v budúcnosti ovplyvní trh práce, ktorý sa nevyhne zmenám. Postupný odchod takzvaných Husákových detí do dôchodku bude znamenať, že v priebehu troch desaťročí sa pomer počtu dôchodcov k produktívnemu obyvateľstvu zvýši zo súčasných 24 % na 54 %. Vyplýva to z prognózy Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Inými slovami, v súčasnosti na jedného dôchodcu odvádza odvody do Sociálnej poisťovne 1,6 prispievajúceho zamestnanca. Tento pomer sa však v blízkej budúcnosti vyrovná a neskôr sa dokonca obráti. Asociácia dôchodkových správcovských spoločností odhaduje, že už v roku 2040 sa pomer dôchodca a prispievajúci zamestnanec vyrovná. To znamená, že na jedného dôchodcu bude prispievať len jeden pracujúci. V roku 2060 bude prispievať na dôchodcu už len 0,74 prispievajúceho zamestnanca.

Ani valorizácia dôchodkov nebude stíhať držať krok s rastúcimi cenami služieb, potravín alebo liekov. Ceny rastú a nevyhnutné náklady na život sa zvyšujú. Schválenie 13. či 14. dôchodku rovnako nedokáže riešiť situáciu desiatok tisícov seniorov, ktorých základným problémom sú žalostne nízke dôchodky, a to aj napriek tomu, že podľa legislatívy prijatej v roku 2022 môžu penzisti od 1. júna minulého roka počas práceneschopnosti súčasne dostávať svoj dôchodok aj nemocenskú dávku, respektíve náhradu mzdy od zamestnávateľa. Súbežné poberanie oboch dávok umožnila novela zákona o sociálnom poistení a vypláca sa automaticky. Týka sa to poberateľov starobných dôchodkov, predčasných starobných dôchodkov a invalidných dôchodkov.

Keďže počet pracujúcich a zarábajúcich na dôchodky v budúcnosti bude nižší, ako počet penzistov, dôchodky na Slovensku určite nebudú výrazne rásť. Je teda dôležité začať si sporiť na lepši dôchodok čo najskôr (obr. 2).

1.1 Pilierie dôchodkového systému

Dôchodkový systém v Slovenskej republike tvorí:

- **I. pilier – povinné dôchodkové poistenie:** dávkovo definované a priebežne financované poistenie spravované Sociálnou poisťovňou,

- **II. pilier – starobné dôchodkové sporenie:** príspevkovo definované poistenie financované prostredníctvom kapitalizácie, ktoré spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti,
- **III. pilier - dobrovoľné doplnkové dôchodkové sporenie:** dobrovoľné sporenie, spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.

1.1.1 I. pilier dôchodkového systému

Dôchodkové poistenie predstavuje prvý pilier dôchodkového systému Slovenskej republiky (obr. 3). Ide o povinné zákonné poistenie a účasť na tomto poistení vzniká oprávneným osobám priamo zo zákona. V rámci dôchodkového poistenia existujú dva podsystemy – starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia a invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia.

Ide o povinný systém, do ktorého musia osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť, ako aj ich zamestnávateľia, platiť odvody do Sociálnej poisťovne, ktorá vyzbierané peniaze hneď používa na výplatu dôchodkov pre súčasných dôchodcov. Keď aktívny občan odíde do starobného dôchodku, Sociálna poisťovňa mu pravidelne vypláca starobný dôchodok. Okrem starobných dôchodkov Sociálna poisťovňa vypláca aj pozostalostné dôchodky a invalidné dôchodky.

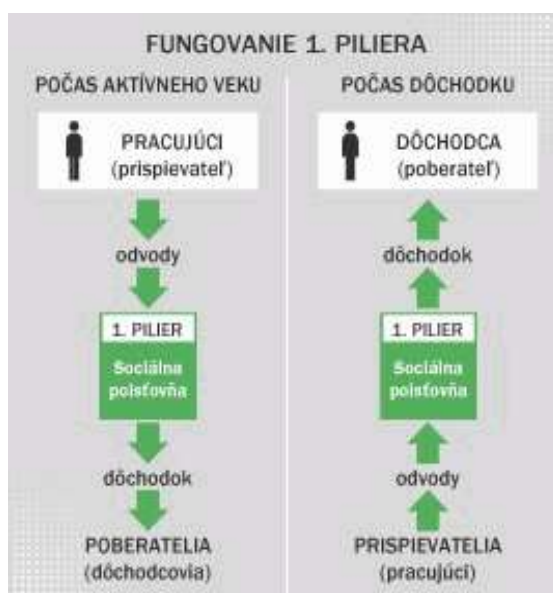
Zmeny v I. pilieri

Od roku 2023 platia v tomto pilieri zmeny, ako je napríklad zavedenie rodičovského dôchodku, zrušenie vekovej hranice odchodu do dôchodku a nová možnosť predčasného dôchodku. Nový dôchodkový systém takisto chráni občanov, ktorí stratia prácu tesne pred dôchodkom a odmeňuje občanov, ktorí zostanú pracovať aj po dovŕšení dôchodkového veku. Poslednou prijatou novinkou je, že Sociálna poisťovňa mimoriadne zvýši od júla 2023 všetky dôchodkové dávky o 10,6 %.

Rodičovský dôchodok (rodičovský bonus) je novinkou, ktorá umožňuje od 1. januára 2023 deťom prispieť k zvýšeniu starobných dôchodkov svojich rodičov. Podmienkou na získanie bonusu je, aby dieťa odvádzalo poistné na dôchodkové poistenie v roku 2021. Nárok naň majú poberatelia starobného dôchodku, invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku a výsluhového dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku. Maximálna výška rodičovského príspevku predstavuje v tomto roku maximálne 21,80 eur mesačne (t. j. 262 eur za rok) za jedno dieťa. Napriek tomu, že táto novinka je účinná už od 1. januára 2023, a že bonus má byť vyplácaný mesačne, sa rodičovský bonus za rok 2023 vyplatí v jednej úhrnnej splátke.

Druhou zásadnou zmenou je zrušenie vekovej hranice odchodu do dôchodku. Doterajší vek odchodu do dôchodku, ktorý bol zastropovaný na 64 rokov, sa ruší a dôchodkový vek sa opäť naviaže na priemernú dĺžku života, ktorá sa zvyšuje približne o jeden až dva mesiace ročne. Ľudí narodených pred rokom 1967 sa táto zmena nedotkne. Odborníci to považujú za najzásadnejšiu a najprínosnejšiu zmenu pre stabilitu a udržateľnosť systému starobných dôchodkov. Zmena bude účinná od roku 2024.

Od 1. januára 2023 sa zavádza aj nová možnosť predčasného dôchodku. Predčasný dôchodok bude odteraz možný aj pre osoby po 40 odpracovaných rokoch, počas ktorých bola táto osoba sociálne poistená. Poistenec tak bude môcť požiadať o predčasný dôchodok a teoreticky by sa mohol rozhodnúť odísť do predčasného dôchodku vo veku 58 rokov, ak pracuje od osemnástich rokov.

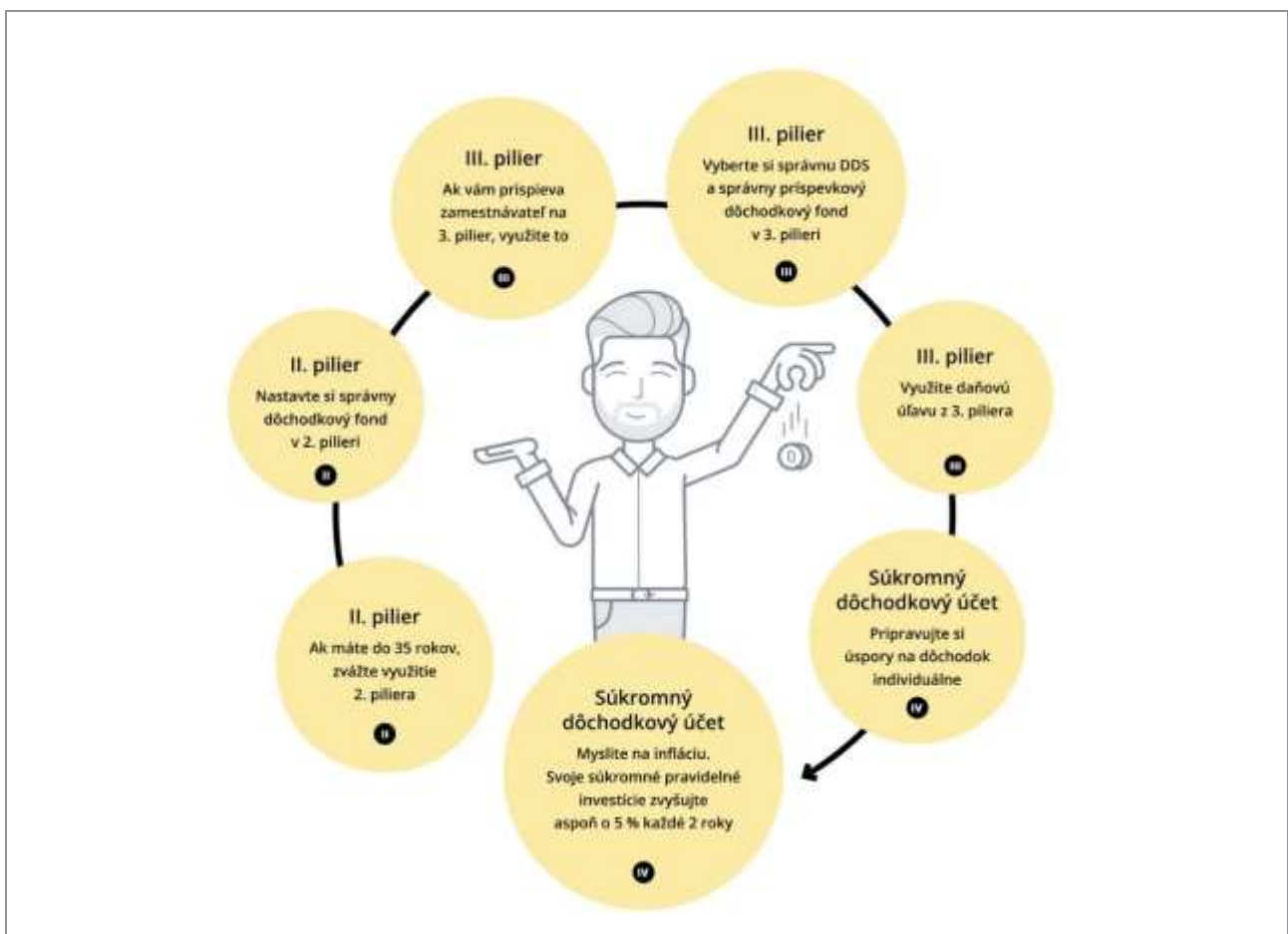

Obr. 3 Fungovanie I. piliera

1.1.2 II. pilier dôchodkového systému

Druhý pilier bol na Slovensku zavedený v roku 2004. Výber povinných príspevkov realizuje Sociálna poisťovňa a potom ich postúpi sporiteľovej dôchodkovej správcovskej spoločnosti, ktorá ich v podobe dôchodkových jednotiek pripíše na osobný dôchodkový účet sporiteľa.

Sporenie v II. pilieri teda funguje tak, že časť dôchodkových odvodov si sporiteľ ukladá na svoj súkromný účet v dôchodkovej správcovskej spoločnosti a časť odchádza do Sociálnej poisťovne, ktorá ich využíva na vyplácanie súčasných penzií. Osobný dôchodkový účet vedie dôchodková správcovská spoločnosť, s ktorou má sporiteľ uzatvorenú zmluvu. Na účte sporiteľa sú zaznamenané všetky pohyby majetku – príspevky, poplatky a presuny. Dôchodková správcovská spoločnosť má zákonnú povinnosť posielat' sporiteľom raz ročne výpis z osobného dôchodkového účtu. Výpis z účtu je personalizovaný podľa toho, v akej sporiacej či výplatnej fáze sa sporiteľ nachádza. Obsahuje informáciu o pohyboch na účte, zhodnotení a aktuálnom zostatku ku dňu výpisu. Jeho súčasťou je aj prognóza dôchodku z druhého piliera vypočítaná na základe aktuálnej investičnej stratégie sporiteľa a informácie o vhodnosti zvolenej investičnej stratégie. Výpisy zasielajú DSS primárne v elektronickej podobe. Ak sporiteľ nemá určenú adresu elektronickej pošty, správca úspor zasiela výpis listinne na dohodnutú doručovaciu adresu sporiteľa. Každý sporiteľ si môže kontrolovať výpis aj prostredníctvom bezplatného elektronického prístupu k osobnému dôchodkovému účtu cez webové rozhranie svojej DSS.

Obr. 4 Možnosti zabezpečenia dôchodku

Dobrovoľné príspevky sú na osobnom dôchodkovom účte sporiteľa evidované oddelene od povinných. Vždy je preto možné určiť, aká časť úspor pochádza z povinných príspevkov a aká časť z tých dobrovoľných. Možnosti zabezpečenia dôchodku sú znázornené na obr. 4.

Zmeny v II. pilieri

V roku 2023 nastávajú početné zmeny v starobnom dôchodkovom sporení v 2. pilieri. Od januára sa napríklad zrušili niektoré typy poplatkov, na druhej strane sa zvýšil maximálny poplatok za správu dôchodkového fondu, zmeny nastali tiež v garanciách nasporenej sumy, od 1.1.2023 platí, že pri zmene dôchodkovej správcovskej spoločnosti (DSS) už nie je potrebný akceptačný list zo Sociálnej poisťovne. Ďalšou zmenou je automatický vstup do II. piliera.

Do 1.5.2023 bol vstup do tohto piliera dobrovoľný a každý poistenec sa mohol do veku 35 rokov rozhodnúť, či doň vstúpi. Od mája 2023 vstupuje do platnosti novela zákona o starobnom dôchodkovom sporení. Fyzické osoby, ktorým vznikne prvé dôchodkové poistenie, tak budú **automaticky** zúčastnené na starobnom dôchodkovom sporení (II. pilier).

Tieto osoby budú mať možnosť počas prvých 180 dní od vzniku tohto dôchodkového poistenia zvoliť si dôchodkovú správcovskú spoločnosť (DSS) sami. Ak tak v tejto lehote neurobia, DSS im určí Sociálna poisťovňa. Na trhu starobného dôchodkového sporenia pôsobia päť dôchodkových správcovských spoločností. Ide o Allianz-Slovenskú sporiteľňu DSS, DSS UNIQA, DSS NN, DSS VÚB Generali a DSS 365.life.

Každému sporiteľovi, ktorému vznikne účasť v II. pilieri takto automaticky, však zostane možnosť do dvoch rokov z neho vystúpiť. Týka sa to nielen mladých ľudí, ktorí v súčasnosti končia štúdium a po 1. máji 2023 sa po prvý raz zamestnajú, ale tiež osôb do 40 rokov, ktoré predtým nemali povinnosť platiť odvody na dôchodkové poistenie a po 1. máji 2023 im vznikne. Ide napríklad o SZČO, ktoré v minulosti nedosahovali príjem potrebný na vznik povinného dôchodkového poistenia, ich príjmy medzitým narástli a vznikla im tak povinnosť odvádzať na dôchodkové poistenie, ale aj osôb, ktoré sa po návrate zo zahraničia po prvý raz zamestnajú na Slovensku a budú odvádzať peniaze na dôchodkové poistenie.

Zároveň z II. dôchodkového piliera bude môcť vystúpiť iba ten sporiteľ, ktorému po 1. máji 2023 vznikla účasť v II. pilieri automaticky, a to bez ohľadu na to, či si dôchodcovskú správcovskú spoločnosť vybral sám – uzatvoril s ňou zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení – alebo mu ju určila Sociálna poisťovňa. Tento sporiteľ môže z neho vystúpiť, ak v lehote 730 dní od prvého dôchodkového poistenia vzniknutého po 1. máji 2023 doručí Sociálnej poisťovni písomné oznámenie. Takéto oznámenie musí obsahovať úradne osvedčený podpis alebo oznámenie môže podpísať pred povereným zamestnancom Sociálnej poisťovne. Z oznámenia musí byť zjavný prejav vôle nebyť zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení. Účasť na starobnom dôchodkovom sporení následne

zanikne spätne od prvého dňa jej vzniku. Sporiteľ tento prejav vôle, týkajúci sa jeho výstupu z II. piliera, nebude môcť vziať späť.

Každý poistenec, ktorému vzniklo dôchodkové poistenie pred 1. májom 2023 a ešte nedovršil 40 rokov veku, bude môcť vstúpiť do II. piliera dobrovoľne na základe zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení uzatvorenej s niektorou z DSS. Tohto sporiteľa, ktorý do II. piliera vstúpi dobrovoľne (t.j. na základe vlastnej iniciatívy), sa však možnosť výstupu netýka.

Ďalšou zmenou od 1.5.2023 je predvolená investičná stratégia. Táto zmena bude mať zásadný dopad na výšku budúcich dôchodkov sporiteľov, ktorá závisí nielen od dĺžky sporenia, ale aj od zvolenej investičnej stratégie. Predvolená investičná stratégia je určená zákonom a predstavuje rozloženie úspor medzi dlhopisový garantovaný a indexový negarantovaný fond v závislosti od veku sporiteľa a zaviedla sa od 1. mája 2023. Ide o tzv. life-cycle investovanie – investovanie podľa životného cyklu, kde sa v prvej (akumulačnej) fáze investuje do dynamickejších (rizikovejších) aktív s potenciálom vyššieho výnosu a v druhej (stabilizačnej) fáze sa dynamickejšie investície automaticky presúvajú do menej rizikových aktív, spravidla s nižším výnosom. Cieľom tejto zmeny teda je, aby mladší sporitelia, ktorí ešte majú veľa rokov do dôchodku, zbytočne nesporeli, resp. neinvestovali konzervatívne a neoberali sa o možné výnosy.

Pre nových sporiteľov platí predvolená investičná stratégia automaticky. Sporitelia sa z nej však môžu vyviazať. Pasívni sporitelia, ktorí boli v roku 2013 presunutí do garantovaného fondu, sa do predvolenej investičnej stratégie začnú presúvať automaticky od 1. júla 2023, ak sa z tohto presunu aktívne nevyviažu. Ostatní môžu do nej dobrovoľne vstúpiť. Presun je dlhodobý a postupný a bude trvať od júla 2023 konca roku 2025.

Ako už bolo spomenuté, ide o presuny úspor takzvaných pasívnych sporiteľov, čiže tých, ktorí po presune do dlhopisových fondov v roku 2013 neurobili žiadne rozhodnutie o svojich úsporách. V dlhopisových fondoch tak od roku 2013 zostal veľký objem úspor, ktoré mali potenciál vyššieho zhodnotenia v negarantovaných fondoch. Ak je sporiteľ narodený v roku 1969 a neskôr, presúvajú sa do predvolenej investičnej stratégie jeho úspory aj povinné príspevky. Ak je sporiteľ narodený pred rokom 1968, do indexového fondu sa presmerujú jeho povinné príspevky. Podľa zákona je každá dôchodková správcovská spoločnosť povinná zverejniť na webovej stránke harmonogram, ako bude od júla 2023 presúvať úspory sporiteľov.

Výhody a nevýhody druhého piliera

Významným benefitom druhého piliera sú od roku 2023 garancie úspor, ktoré sa budú vyhodnocovať individuálne pre každého sporiteľa v čase, keď požiada o dôchodok z druhého piliera. Garančný mechanizmus znamená, že keď sporiteľ požiada o dôchodok z druhého piliera, bude mať na účte

v dlhopisovom fonde garantovaný minimálne rovnaký objem úspor, aký tam vložil. Od roku 2023 dochádza i k zmene poplatkov súvisiacich s vedením účtov sporiteľov v II. pilieri.

K benefitom tohto piliera patrí i dedenie úspor. Nasporená suma na účte sporiteľa je predmetom dedenia alebo sporiteľ môže v zmluve uzatvorenej s DSS určiť oprávnenú osobu. Platí to aj v prípade smrti sporiteľa, ktorý už síce dovŕšil dôchodkový vek, ale o dôchodok z II. piliera ešte nepožiadal.

Na druhej strane sa sporiteľov negatívne dotkne zavedené zdanenie výberu úspor účinné od roku 2024. Po novom bude jednorazový výber úspor z druhého piliera podliehať dani z príjmu. Pri súčasnej sadzbe je to 19 percent. Jednorazové výbery boli možné aj doteraz, ale nezdaňovali sa.

1.1.3 III. pilier dôchodkového systému

Tretí dôchodkový pilier je doplnkový. Je určený na zvýšenie príjmu v dôchodku. Zakladá sa na rovnakom princípe sporenia, ako je sporenie v druhom pilieri. Rozdielom je však to, že nie je zabezpečený z odvodov, ale z príjmu. K tretiemu pilieru môžeme zaradiť aj dlhodobé investície odkladané na starobu alebo niektoré typy životného poistenia, niekedy ich nazývame **IV. pilierom**.

III. pilier je dobrovoľný. Príspevky si každý platí nad rámec povinných odvodov, zo svojej čistej mzdy. Veľkou výhodou tretieho piliera je skutočnosť, že doň môže prispievať aj zamestnávateľ.

Sporenie v treťom pilieri podporuje aj štát daňovou úľavou na zaplatené príspevky účastníka vo výške 15 eur mesačne. Rovnako podporuje daňovým zvýhodnením aj príspevky zamestnávateľov do tretieho piliera za svojich zamestnancov, pričom zamestnávatelia môžu získať daňovú úľavu až do výšky 6 % zo zúčtovanej mzdy zamestnancov. Jedinou prijatou zmenou, ktorá sa dotkne dobrovoľných sporiteľov v treťom pilieri, je zníženie poplatkov doplnkových dôchodkových spoločností (Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., NN Tatry-Sympatia, d.d.s., a.s., Stabilita, d.d.s., a.s., UNIQA d.d.s, a.s.).

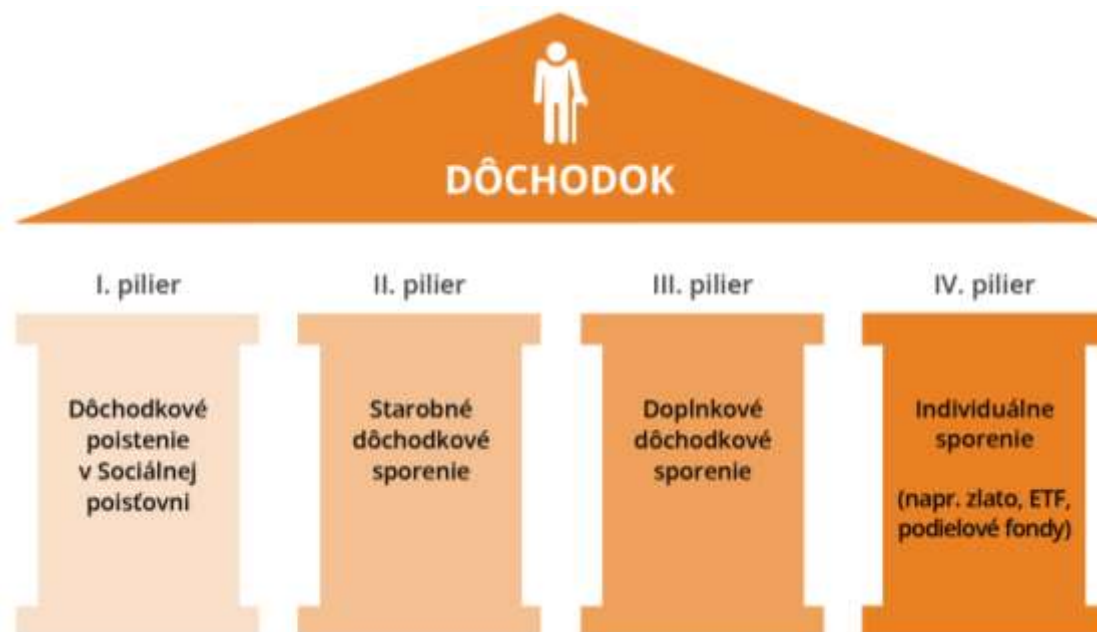

VEDELI STE, ŽE:

Minimálny dôchodok závisí od počtu odpracovaných rokov?

Minimálny dôchodok na Slovensku v roku 2023 je v rozmedzí od 365,70 eura do 508,20 eura?

Priemerný starobný dôchodok na Slovensku v roku 2023 je 576,14 eur.

Obr. 5 Dôchodkové piliere

Pri dôchodkovom sporení je dôležité brať do úvahy princíp dlhodobého a pravidelného sporenia, ktorý umožňuje nasporiť si podstatne vyššiu sumu, ak sa dôchodkové sporenie začne čo najskôr po vstupe na trh práce. Na obrázku 5 sú znázornené súčasné dôchodkové piliere na Slovensku.

1.2 Žiadosť o dôchodok

O starobný alebo predčasný starobný dôchodok môže sporiteľ požiadať v miestnej pobočke Sociálnej poisťovne alebo v dôchodkovej správcovskej spoločnosti, v ktorej má uzatvorenú zmluvu.

Po podaní žiadosti o dôchodok (obr. 6) vystaví dôchodková správcovská spoločnosť, s ktorou má sporiteľ uzatvorenú zmluvu, certifikát o výške nasparených prostriedkov na osobnom dôchodkovom účte.

Obr. 6 Žiadosť o dôchodok

OTÁZKY

1. Majú tvoji rodičia dôchodkové sporenie? V akej DSS majú druhý pilier? Prečo?
2. Prezrite si stránky dôchodkových správcovských spoločností a zistite, aká je výnosnosť vo fondoch dôchodkového sporenia v roku 2022.
3. Vytvorte myšlienkovú mapu s centrálnym pojmom Dôchodkový systém.
4. Diskutujte na tému 4 piliere dôchodkového systému, ich výhody a nevýhody

ZDROJE

<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/socialne-poistenie/>

<https://www.fininfo.sk/fininfo/financne-produkty/dochodkove-zabezpecenie/co-je-dochodkove-zabezpecenie/co-je-dochodkove-zabezpecenie.html>

<https://www.adss.sk/dochodkovy-system>

<https://openiazoch.zoznam.sk/dochodkove-sporenie/1-pilier>

<https://www.poistenie.sk/blog/ako-si-zabezpecit-stastny-dochodok/>

<https://finportal.sk/chcete-sa-co-najlepsie-zabezpecit-na-dochodok-nezanedbajte-vcasnu-pripravu-a-vhodne-nastavene-sporenie/>

<https://www.mzv.sk>

<https://www.canstockphoto.com/>

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

